

Nové aktualizované vydání **INCOTERMS 2010 – I.**

Přinášíme vám nový třídílný seriál - od 1. ledna 2011 totiž vstoupily v platnost dodací podmínky Incoterms 2010. Pod názvem INCOTERMS byly poprvé vydány v roce 1936, poté následovaly revize v roce 1954, 1967, 1976, 1980, 1990, 2000 - tentokrát se tedy jedná o již osmé přepracované vydání mezinárodních pravidel vydaných Mezinárodní obchodní komorou v Paříži.

Úkolem INCOTERMS je určení práv a povinností stran kupní smlouvy v určitých, ale přesně vymezených směrech. Nezasahují do podmínek kupní smlouvy, které jsou jejími standardními součástmi, jako jsou: přechod vlastnického práva, náhrady škody, způsob řešení sporů, příslušnost práva, okolnosti zprošťující strany odpovědnosti atd.

Nepředstavují nadále závaznou normu ani z hlediska mezinárodního ani vnitrostátního práva.

razné změny, které se dodnes úspěšně uplatňují v praxi. Bylo to například uvedení dodací podmínky FCA v roce 1980, zavádějící možnost do jiného bodu dodání, nebo v námořní dopravě - vedle dosud výhradně používané parity FOB - určující přechod rizika až po přechodu pomyslné čáry - kolmice zábradlí námořní lodi, dodáním kontejneru do kontejnerového depa.

Na rozvoj elektronického přenosu, zaznamenaný v roce 1990, bylo také promptně reagováno v podmínkách INCOTERMS umožněním náhradního vydávání dosavadních papírových dokumentů systémem EDI.

K podstatným změnám pak došlo ve vydání v roce 2000. Ty se týkaly změny celního odbavení u parity FAS, možnosti prodávajícího dodat zboží vlastním dopravním prostředkem do jiného místa kupujícímu na příchozím dopravním prostředku nevyložené. Tato alternativa vedla k velmi úspěšnému dodávání kontejnerů, určených k vývozu do zámoří z vnitrozemských končin, využitím kontejnerových vlaků udržujících expresní spojení kontinentálních míst s jednotlivými námořními přístavy. Významnou změnu, odpovídající praxi, přinesla i změna celního odbavení v případě dodací podmínky DEQ.

Současná nová pravidla, vydaná pod titulem INCOTERMS 2010, přinášejí tyto podstatné změny proti dosavadním:

Prvořadým úkolem bylo náležité zaměření pozornosti na bezpečnostní opatření, jimiž jsou v současné době provázány veškeré transakce, představující nové povinnosti pro všechny účast-

níky zahraničně obchodních transakcí. Pravidla proto kladou důraz na jejich důsledné dodržování a nutí strany kupní smlouvy k náležité spolupráci.

V novém vydání je patřičná pozornost věnována také všeobecnému rozvoji elektronického přenosu dat, který se nyní již běžně uplatňuje nejen ve výměně zboží, ale i v dopravní dokumentaci projevující se stále ve větším rozsahu v náhradě papírových dokumentů elektronickými záznamy.

Ve vydání INCOTERMS 2010 je náležitá pozornost věnována úvodním textům označovaným anglicky Guidance Note představující „Pokyn pro uživatele“, který by měl usnadnit vhodnou volbu toho kterého pravidla pro danou obchodní transakci. Nepředstavuje však vyčerpávající výklad práv a povinností prodávajícího a kupujícího, který je vyjádřen a rozveden v deseti následujících bodech definujících povinnosti prodávajícího proti povinnostem kupujícího v téže věci.

A Povinnosti prodávajícího

1. Všeobecné povinnosti prodávajícího
2. Licence, povolení, bezpečnostní opatření a jiné formality
3. Převážní smlouva a pojištění
4. Dodání
5. Přechod rizika
6. Rozdělení nákladů
7. Vyrozumění kupujícího
8. Dodací dokument
9. Kontrola – balení – značení
10. Spolupráce ve výměně informací a související náklady

B. Povinnosti kupujícího:

1. Všeobecné povinnosti kupujícího
2. Licence, povolení, bezpečnostní opatření a jiné formality
3. Převážní smlouva a pojištění
4. Převzetí dodávky
5. Přechod rizika
6. Rozdělení nákladů
7. Vyrozumění prodávajícího
8. Důkaz o převzetí dodání
9. Kontrola zboží
10. Spolupráce ve výměně informací a související náklady

Právně závaznými se stanou teprve, když se smluvní strany na jejich použití dohodnou a tuto skutečnost náležitě v kupní smlouvě uvedou.

Tak jak bylo zdůrazněno shora a ve všech předchozích vydáních INCOTERMS, nepředstavují ani nová pravidla INCOTERMS 2010 úplnou kupní smlouvu, ale uvádějí, která ze smluvních stran je závazána obstarat přepravu nebo pojištění, kdy prodávající dodává zboží kupujícímu a jaké náklady nese ta která strana a kdy přechází riziko ztráty a poškození zboží z prodávajícího na kupujícího.

Stejně tak jako u všech předchozích vydání si Mezinárodní obchodní komora stanovila podmínku vydat nové vydání jen po náležitém, mezinárodním průzkumu - jen pokud to bude vyžadovat aktuální praxe uplatňovaná v zahraničním obchodě.

Zkušenosti z dosavadních vydání tuto zásadu potvrzují a všechna předchozí vydání znamenala vždy citlivou reakci na změnu ve vývoji, k níž došlo v obchodní praxi, dopravě, pojištění i v jednotlivých složkách nedílně spjatých s realizací mezinárodního obchodu.

Připomeňme si několik posledních vydání a vý-

Velká pozornost byla věnována jednotlivým pravidlům nejen na podkladě vlastních poznatků, ale zejména na podkladě četných připomínek došlých z celého světa.

Hned první pravidlo představující doložku EXW bylo předmětem dlouhého uvažování. Byly opět snahy vyloučit toto pravidlo ze souboru pravidel vhodných pro mezinárodní transakce. Nakonec bylo ale vyhověno četným požadavkům s výrazným doporučením omezit používání tohoto pravidla především na vnitrostátní transakce, po náležitém poukazu na limitující funkci této doložky a po doporučení a po náležitém zdůvodnění, proč v mezinárodních transakcích by měla být dána přednost paritě FCA.

Pravidlo FCA, které se již plně osvědčilo v dosavadním uplatňování podmínek INCOTERMS 2000, je opět uváděno ve dvou verzích, z nichž zejména druhé, alternativní dodání, umožňuje výhodnější dodání zboží do naložovacího přístavu, proti dodání na bázi parity FOB.

V případě dodací doložky CPT bylo opět poukázáno na vhodnost tohoto pravidla v případech loděné kontejnerů, také proti stále nesprávnému používání doložky CFR nebo CIF.

Náležitá pozornost byla věnována zpřesnění povinnosti prodávajícího, pokud jde o obstarání pojištění zboží proti ztrátě a poškození zboží během přepravy, s patřičným zřetelem na poslední úpravy podmínek Institute Cargo Clauses. Vzdor různým připomínkám bylo nakonec rozhodnuto zůstat u tzv. minimálního krytí umožňujícího vždy dodatečné připojištění, proti některým snahám o tzv. maximální krytí, které by bylo těžko v praxi definovatelné.

Významnou změnu přináší nově uvedené pravidlo DAT znějící: „...s dodáním do překladiště..“

Toto pravidlo bylo zavedeno v odpovědi na rostoucí potřebu přesunu vyloděného zboží z příchodního dopravního prostředku ve vykládacím přístavu dále na překladiště, kontejnerové depo nebo do jiného skladiště.

Určitou změnu představuje i uvedení nového pravidla DAP náhradou za dosavadní znění DDU. Znamená především nahrazení dosavadních doložek DAF a DES, jejichž použití bylo v praxi značně omezeno. Jak známo, doložka DAF se uplatňovala především v železničních přepravách uskutečňovaných mezi Evropou a končinami ležícími za hranicemi Slovenska-Ukrajiny a Polska-Běloruska, kde vzhledem k rozdílnému železničnímu rozchodu dochází k nutnému překladu nákladu.

Obdobně není problém, aby podmínky dosud sjednávané na bázi dodací doložky DES byly dostatečně kryty zněním parity DAP.

Plně zůstala zachována doložka DDP kladoucí nesporně nejvyšší nároky na prodávajícího, zvláště pokud jde o dodání zboží do končin mimo EU.

Do skupin dodacích doložek použitelných v námořní nebo ve vnitrozemské vodní dopravě byla opět zařazena pravidla FAS, FOB, CFR a CIF. Dosud používané kritérium přechodu rizika z prodávajícího na kupujícího přechodem zboží přes zábradlí lodi bylo v případech pravidel FOB, CFR a CIF nahrazeno prostým naložením na palubu lodi.

Dodací doložka CFR se celkem v naší praxi osvěd-

čila, pokud je správně používána. Týká se námořní a vnitrozemské vodní dopravy a nikoli dopravy prováděné jinými dopravními prostředky. Stejně tak je třeba, aby při jejím uplatnění prodávající náležitě zvážil přepravní možnosti, jak pokud jde o vhodnost dopravního prostředku, tak i se zřetelem na nakládací a vykládací možnosti.

K uplatňování pravidla CIF lze pouze připomenout poznámky týkající se sjednání pojištění prodávajícím ve prospěch kupujícího, které je, jak již bylo uvedeno, sjednáváno na bázi minimálního krytí, zcela nevyhovujícího u hotových výrobků.

Klasifikace jedenácti pravidel INCOTERMS® 2010

Jedenáct pravidel INCOTERMS® 2010 se dělí na dvě rozdílné skupiny:

PRÁVIDLA VHDNÁ PRO JAKÝKOLIV ZPŮSOB PŘEPRAVY

EXW	ZE ZÁVODU
FCA	VYPLACENĚ DOPRAVCI
CPT	PŘEPRAVA PLACENA DO
CIP	PŘEPRAVA A POJIŠTĚNÍ PLACENY DO
DAT	S DODÁNÍM DO TERMINÁLU
DAP	S DODÁNÍM DO URČITÉHO MÍSTA
DDP	S DODÁNÍM CLO PLACENO

PRÁVIDLA PRO NÁMOŘNÍ A VNITROZEMSKOU VODNÍ PŘEPRAVU

FAS	VYPLACENĚ K BOKU LODI
FOB	VYPLACENĚ LOŽ
CFR	NÁKLADY A PŘEPRAVNÉ
CIF	NÁKLADY, POJIŠTĚNÍ A PŘEPRAVNÉ

První skupina zahrnuje 7 pravidel INCOTERMS® 2010, která mohou být použita bez ohledu na způsob zvolené dopravy a bez ohledu na to, zda je použit jeden nebo více způsobů dopravy. Pravidla EXW, FCA, CPT, CIP, DAT, DAP a DDP patří do této skupiny. Tato pravidla mohou být použita i v případech, kdy není vůbec zahrnuta námořní přeprava. Při tom je důležité si uvědomit, že tato pravidla mohou být použita i v případech, kdy je loď použita v rámci celkové přepravy.

V druhé skupině pravidel INCOTERMS® 2010 obě místa: místo dodání, a místo, kam je zboží dopraveno kupujícímu, představují přístavy, a z tohoto důvodu jsou tato pravidla zařazena do druhé skupiny „pro námořní a vnitrozemskou vodní přepravu“: FAS, FOB, CFR a CIF. U třech posledních pravidel bylo upuštěno od jakékoli zmínky, že zboží přechází přes zábradlí lodi, jako místo dodání a nahrazeno vhodněji, že zboží je dodáno, jakmile je dodáno na palubu lodi. Toto lépe vyjadřuje moderní obchodní realitu a odstraňuje poněkud zastaralou

představu používání přechodu rizika přes pomyslnou linii zábradlí lodi.

Pravidla vhodná pro vnitrozemský a mezinárodní obchod

Pravidla INCOTERMS byla tradičně uplatňována v mezinárodním obchodě, kde dochází k přepravě zboží přes státní hranice. V různých částech světa, zejména obchodních blocích, jako je Evropská unie, se stal přechod přes státní hranice méně významným. Proto v podtextu titulu těchto pravidel se rozeznává, že tyto doložky mohou být uplatňovány jak v mezinárodních, tak i vnitrozemských kupních smlouvách. V důsledku toho pravidla INCOTERMS uvádějí jasně v řadě míst, že povinnosti stran odpovídají platným exportním nebo importním formalitám, pokud v tomto místě přicházejí v úvahu.

Dva důvody přesvědčily MOK, že tato změna odpovídá současné situaci. Za prvé, někteří obchodníci používají pravidla INCOTERMS výhradně pro vnitrozemské kupní smlouvy. Dalším důvodem pro širší uplatnění INCOTERMS je zjevná ochota v USA k uplatňování pravidel INCOTERMS právě ve vnitrozemském obchodě nahrazením dřívějšího ustanovení ohledně dodacích doložek tzv. Jednotného obchodního kodexu (Uniform Commercial Code).

Pokyny pro uživatele

Každé pravidlo INCOTERMS® 2010 je uvedeno pokynem pro uživatele. Poskytuje základní informaci o pravidlu, kdy by mělo být použito, kdy dochází k přechodu rizika a jak budou rozvrženy další náklady mezi prodávajícím a kupujícím. Tento pokyn pro uživatele netvoří výklad příslušného pravidla, ale slouží pouze pro usnadnění rozhodnutí o použití odpovídajícího pravidla pro danou obchodní transakci a účastníci před rozhodnutím o použití té které parity by měli náležitě posoudit podrobnosti uvedené v příslušném desateru.

Elektronický přenos dat

V předchozích vydáních INCOTERMS bylo zdůrazněno, které dokumenty mohou být nahrazeny způsobem přenosu v EDI. Články A1/B1 pravidel INCOTERMS nyní zdůrazňují, že přenos dat představuje stejnou hodnotu jako papírový dokument, pokud se takto strany domluví, anebo je to zvyklostí. Toto znění usnadňuje rozvoj nových elektronických procedur po celou dobu platnosti pravidel INCOTERMS® 2010.

Pojištění

Pravidla INCOTERMS 2010 zahrnují první znění vydané po revizi tzv. Institute Cargo Clauses a berou zřetel na změny, k nimž v těchto doložkách došlo. Pravidla INCOTERMS® 2010 uvádějí povinnosti týkající se pojištění v člancích A3/B3, což jsou články pojednávající o sjednání přepravy a pojištění. Tato ustanovení byla nyní přesunuta z obecnějších článků A10/B10. Znění v člancích A3/B3 týkající se pojištění bylo též náležitě upraveno podle nových pravidel. ■

(pokračování v příštím čísle)

Dr. Miroslav Šubert, Člen návrhové komise Mezinárodní obchodní komory